

IX edició dels Premis Maestrat Viu a Sant Jordi: una màgica confluència

Crònica dels guardons entregats a la localitat de Sant Jordi, al Baix Maestrat

Pilar Marés, presidenta de Maestrat Viu, al centre amb els premiats i premiades

Amb la façana barroca de l'església de Sant Jaume i sota el sumptuós campanar, sageta de pedra i batec de metall que ha marcat el pols de vides, morts i combats, ha tingut lloc la novena edició del lliurament dels Premis Maestrat Viu. L'edició més fusteriana d'aquests guardons plenament consolidats s'ha sumat a l'Any Fuster amb innumbrables cites i anècdotes de l'indispensable escriptor de Sueca.

L'elecció de Sant Jordi com a localitat que acull el lliurament dels premis és un dels factors, com tot en cada edició, pensada al detall.

Respon a un equilibri intern d'itinerància que dibuixa el mapa del Maestrat amb la solidesa simbòlica de les soques mil·lenàries.

Cada localitat escollida delinea la geografia d'aquesta comarca d'història singular. A Sant Jordi, certament, encara es conserva la memòria de la forja del ferro. Els guardons d'aquest any, de fet, han estat realitzats per Escultura Ferr. El paisatge de carrasques, matolls mediterranis i pinedes, ens situa en un interior reflexiu, un tresor per als sentits més primordials de l'ésser humà que troben en el paisatge peculiar una de les seues raons de ser.

Amb aquesta conjunció posada en comú mimetitzada en el territori, la continuïtat continua sent la principal llavor que alimenta l'entitat. Estar a tocar de la desena edició visualitza que s'ha fet un camí de constància, «representa el confort i la tranquil·litat d'haver guardonat persones que, de manera sovint silenciosa, han desenvolupat una feina destacable», remarcava Josep Meseguer-Carbó, un dels membres destacats de l'entitat, poc abans de la gala dels Premis. «Hem fet molt de trajecte, hem recorregut tot el Maestrat i ara estem a punt de retornar a la costa. L'entitat també ha renovat en la seua totalitat la Junta, la qual cosa és un símptoma de salut». Aquest any, els Premis Maestrat comptaven amb una subvenció de 10.000 euros, «la qual cosa implica molta responsabilitat i molt de volum de feina. D'altra banda, també ens permet, per exemple, delegar la direcció d'escena».

Veus radiofòniques per conduir la gala

A la gala de la novena edició els mitjans radiofònics tenien el seu protagonisme, ja que les presentadores eren dues professionals de la ràdio: la ulldeconina Lídia Labèrnia, veu de Ràdio Ulldecona (el Montsià) des de fa dotze anys; i l'alcoiana Amàlia Garrigós, que ha estat locutora de Ràdio 9 i d'À Punt Ràdio i que fou, a més, la primera presentadora dels Premis Maestrat Viu l'any 2014. Perquè per als Premis tot està pensat. Fins l'últim detall, per tal de dibuixar conscientment tot el que significa viure en aquest territori de nord i de cruïlles. Maestrat Viu ha volgut, així, fer visible la compatibilitat als escenaris i als mitjans de comunicació de les varietats de l'estàndard occidental de la llengua catalana, com són el tortosí –la que es parla a l'àrea del Maestrat– i el valencià general.

Ambdues presentadores marcaven les pautes de la cerimònia, en la qual la música i la paraula ha actuat com un bàlsam i ens ha permès retrobar-nos amb l'essència que respirem cada dia, un al·licient contra la desmemòria administrativa. Les cançons de Pau Alabajos, de Torrent (l'Horta Sud); i Cesk Freixas, de Sant Pere de Riudebitlles (l'Alt Penedès), oferien diferents temes al llarg de la gala. «Una amable, una trista, una petita pàtria», d'Alabajos; o «Memòria», de Freixas, eren un dels fils conductors. Ja finalitzant l'acte traslladaven l'estima i el respecte a cantautors que en el seu moment van alçar la veu contra el franquisme amb temes tant simbòlics com «L'Estaca» o «Al Vent», de Lluís Llach i Raimon, respectivament, ambdós temes interpretats pels dos cantautors que actuaven dissabte de vesprada. Temes que el públic va corejar i aplaudir. Alabajos i Freixas representaven un punt emotiu de confluència: el País Valencià i Catalunya es retrobaven al Maestrat com a punt simbòlic. Queden moltes coses, tot i així, per les quals protestar i reclamar. Qüestions que ara nodreixen i motiven els cantautors més joves.

Pau Alabajos i Cesk Freixas / Alícia Coscollano

Enguany, però, es buscava també el punt d'innovació artística, i amb aquest objectiu s'incorporava el vessant pictòric mitjançant una improvisació de «pintura a raig». Pigments que, a boca de canó, espontanis, potents i immediats, les mans d'Ana Beltran Porcar composava sobre un llenç al ritme de la música. Beltran confeccionava *in situ* una constel·lació artística. Música i pintura se sumaven al batec del públic assistent, immers en la dinàmica de les diferents modalitats artístiques. Les pinzellades al llenç seguien el trajecte musical que acompanyava en diferents punts tota la gala, una carícia pictòrica plena de versatilitat i creativitat. Un llenç cantat, com assenyalava l'artista, que va gaudir molt de l'experiència.

Protagonistes dels Premis: la inspiració vital de la comarca

Quant als premiats, els guardons d'aquest any reconeixien la tasca desenvolupada per l'Arxiu de Vistabella del Maestrat, que rebia la distinció Premi Seidia 2022. Un projecte entranyable i participatiu que sorgeix de les xarxes socials per dur a terme una retrospectiva en el temps. «Se done a saber... Memòria gràfica de Vistabella del Maestrat» és una obra que recull fotografies i comentaris dels veïns d'aquest municipi amb imatges de més de quaranta fons familiars. L'editorial Trencatimons va publicar aquest volum tan especial el juliol de 2021. Compila més de noranta fotografies d'entre els anys 1941 i 1985, amb

més de 600 persones protagonistes dels esdeveniments socials de Vistabella. Elvira Safont i Sílvia Olaria recollien el premi destacant que actualment estan treballant en l'àmbit de la memòria oral. Ambdues subratllaven la importància dels arxius municipals com a fons de documentació, però també valoraven la riquesa que comporta escoltar la gent i el carrer .

El Premi Alfred Giner Sorolla 2022 distingia Amanda Ulldemolins Subirats per la feina recollida al seu llibre «La llengua estàndard a les comarques centrals del domini lingüístic català», una investigació que analitza les variants fonètiques, morfològiques i lèxiques de 27 mestres que imparteixen el primer curs de l'educació primària en 29 escoles de 20 municipis del territori de cruïlla, nou dels quals són a l'àrea de les Terres de l'Ebre, un a la comarca dels Ports i els altres deu al Maestrat. El llibre va guanyar l'any 2020 el IV Premi Germà Colón d'Estudis Filològics, que concedeixen la Universitat Jaume I i la Fundació Germà Colón. Ulldemolins reivindicava, en recollir la distinció, que «el model que parlem és tan vàlid com el de qualsevol lloc».

Quant al Premi Pere Labèrnia 2022, l'empresa CuiNatur veia reconeguda l'aposta creativa i sostenible, maridada amb una gran essència social. CuiNatur promou els menús saludables i sostenibles en els menjadors escolars, revaloritzant la cultura gastronòmica pròpia recolzada amb productes de proximitat. A més, la comunicació vehicular es realitza en valencià. Uns objectius que encaixen perfectament amb el Maestrat i amb el sentit que dona vida als Premis. Com indicaven Fèlix Segarra i Maria José Antoni en rebre el premi, «el secret de tirar endavant ha estat mantenir els nostres valors». Així, amb aquesta travessia de coherència, l'empresa ja ha complert la majoria d'edat.

Especial era també el lliurament del Premi Carles Salvador, guardó a la constància de Josep Manuel San Abdón al llarg de 45 anys. «El primer crític literari del Maestrat», en veu de les presentadores, ha esdevingut un més que digne representant dels premiats. Una funció didàctica que mereixia un reconeixement per part de tota la comarca. Dedicat a la docència, els seus interessos també l'han portat a endinsar-se en altres

activitats, com ara el teatre. Ha publicat diferents llibres i col·labora amb revistes com *El Temps* o *Saó*. San Abdón ha realitzat una tasca incansable amb innumbrables crítiques literàries publicades. «Un dels problemes que podem tenir és que l'ús social de la llengua està en davallada», advertia. Respecte al secret de mantenir la flama en actiu, el foc primordial «és la il·lusió». El crític feia extensiu el premi als companys d'Alambor, amb una menció especial a la memòria de Ximo Bueno i a Onada edicions.

El públic assistent a la gala dels Premis Maestrat Viu | *Alicia Coscollano*
Pilar Marès: «Vull dedicar un homenatge a la gent gran, aquells que guarden a casa la llengua, la paraula i les tradicions, els que sempre es queden»

Les paraules de la presidenta de l'entitat, Pilar Marès, cloïen la gala de la novena edició dels Premis Maestrat Viu. Marès destacava la feina feta: «hem format teixit al llarg dels anys». La presidenta de l'entitat dirigia un homenatge especial, en aquest cas, a la gent gran. «Són els veritables lluitadors de la nostra cultura». A més, reivindicava la dignitat d'aquesta comarca, tot i estar lluny de grans conglomerats urbans, un prestigi que també es cou a foc amb feines «d'embrutar-se les mans». Oficis de diferent tarannà i àmbits que provenen d'una herència, els nostres avantpassats, els quals, «són els grans

protagonistes, però també els grans oblidats. Aquells que guarden la casa, la llengua, la paraula, les tradicions. Els que sempre es queden». Especial referència a la dona i la seua rellevància, «sempre disponibles sempre invisibles». «Per a totes elles tot el nostre reconeixement».

Continuïtat, també, per a la crida a la millora en els serveis per als pobles de l'interior, ja realitzada en l'edició anterior dels Premis, una prolongació de la vida per al relleu de la gent jove. «No podem oblidar les nostres arrels i la nostra llengua. Seguirem fidels al nostre compromís amb la llengua, la cultura i la comarca», concloïa Marès, que llançava una crida a ampliar l'entitat amb col·laboracions, aportacions i complicitats. Al cap i a la fi, nosaltres, els valencians, també som la veu del Maestrat. I cal estar ben vius.

Tots els premiats per Maestrat Viu i els participants en l'acte | Alícia Cosc